

Medical Halachah: Determining Capacity for Consent (10-31-10)

R' Mordechai Torczyner – torczyner@torontotorah.com

Is Consent Necessary?

When consent is irrelevant

Patient's religious obligations – Contagion, Acute care, Harming one's self

Physician's authority – *Zachin*, coercion

Physician's religious obligation – Acute care, *Arevut*, Restoring a loss, *v'Ahavta*

Today's complex cases

Are you certain this is the correct treatment path?

Is this truly a case of healing the patient's illness?

Most cases require consent

What is the halachic standard for patient competence and knowledge?

Three halachic models of incapacity

The Irrational *Shoteh*

The Uncomprehending *Peti*

The Hasty *Nechpaz*

How do we satisfy all three categories?

The standard of "informed consent"

Goals

Avoiding "wounding"

Making certain the patient is rational, comprehending and not hasty

How we fulfill these goals

Is a complete and thorough explanation required?

What is the validity of broad consent?

Educational Objectives

In the context of Orthodox Jewish religious and ethical practice, participants will be able to use this case-based approach to:

- Recognize situations and clinical settings in which questions of practice may arise,
- Define the parameters of these situations and clinical settings that enable research directed toward defining an answer,
- Review original textual sources relevant to the case,
- Appreciate that differences among authorities lead to nuanced answers for the individual situation or setting, and
- Apply the principles learned in future situations and clinical settings.

Secular standards

- A moral and legal requirement
- Information is case-specific and complete
- Capacity is task-specific and decision-relative. Risk-relative?
- Quality of the decision-making process

Helpful reading

- *Patient Autonomy for the Management of Chronic Conditions: A Two-Component Re-Conceptualization*, The American Journal of Bioethics, 9(2): 23–30 (2009)
- *Informed Consent and Decision-Making Capacity in Neuromodulation: Ethical Considerations*, Neuromodulation 11:3 (2008)
- *Declining Medical Decision-Making Capacity in Mild Alzheimer's Disease: A Two-Year Longitudinal Study*, Behavioral Sciences and the Law 24: 453–463 (2006)
- 3:295-325 (1983) אסיא, הסכמת החולה לטיפול רפואי

Question 1: Is Consent Necessary?

א. שו"ת רדב"ז חלק ד סימן סז

(אלף קלט) שאלה שאלת ממני אודיעך במי שאמדהו שצריך לחלל עליו את השבת והוא אינו רוצה שיתחלל שבת בשבילו מפני חסידות. היש בזה חסידות ושומעין לו או אין שומעין לו:
תשובה הרי זה חסיד שוטה והאלקים את דמו מידו יבקש והתורה אמרה וחי בהם ולא שימות בהם... כללא דמלתא איני רואה במעשה הזה שום חסידות אלא איבוד נשמה הילכך מלעיטין אותו בעל כרחו או כופין אותו לעשות מה שאמדהו והשואל הרי זה שופך דמים פשוט הוא.

ב. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף צ עמוד ב

החובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי - פטור, אחרים שחבלו בו - חייבים

ג. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף קיח עמוד ב

בעא מיניה רבא מרב נחמן: המזכה גט לאשתו במקום יבם, מהו? כיון דסניא ליה זכות הוא לה, וזכין לאדם שלא בפניו, או דלמא כיון דזימנין דרחמא ליה חוב הוא לה, ואין חבין לאדם שלא בפניו?

ד. קצות החושן חושן משפט סימן רמג ס"ק ח

כתב בתרומת הדשן סי' קפ"ח וז"ל, אשה בעלת הבית לשה לה משרתת שלה עיסה והלכה לחוץ קודם שהפרישה חלה, וקודם שחזרה נתחמצה העיסה כל צורכה שאם עוד תשהה שלא תאפה תתקלקל העיסה, ובשביל כך רוצה המשרתת להפריש חלה בלי רשות בעה"ב, שרי למיעבד הכי או לאו. תשובה, יראה דשפיר דמי למיעבד הכי, דכיון דמתקלקל זכות הוא לבעה"ב וקי"ל זכיה מטעם שליחות אתרבי וכו',

וביו"ד ברמ"א סימן שכ"ה (סעיף ג') פסק במשרתת כדברי תרומת הדשן. ובט"ז שם (סק"ב) כתב דאפילו ליכא קילקול העיסה מהני הפרשת משרתת משום זכין לאדם שלא בפניו ע"ש. ואם כי ידעתי מיעוט ערכי להרהר אחר פסקי מוהרא"י ובפרט שכבר הלך אחריו הרמ"א והט"ז. אמנם לענ"ד תוס' והרשב"א לא ס"ל הכי, עיין בנדרים פרק ד' דף ל"ו (ע"ב) כתב שם הרשב"א (ד"ה הא) ז"ל, הא דאיבעיא להו התורם משלו על של חבירו צריך דעת או לא מי אמרינן כיון דזכות הוא לו כו', קשיא לי דהא שליחות לאו מדין דניחא ליה או לא ניחא ליה אלא גזירת הכתוב דמה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם... וי"ל דתורם משלו על של חבירו שאני, דלא בעינן שלוחו לדעתו אלא בתורם משל בעל הכרי, אבל בתורם משלו על של חבירו כיון שאינו של בעל הכרי לא בעינן שליחותו ממש ואין הדבר תלוי אלא אי זכות לו וזכין לאדם שלא בפניו, או לאו זכות דמצוה דנפשיה עדיף עכ"ל. וכ"כ תוס' שם בנדרים (ד"ה אלא) ע"ש, וא"כ בהאי דמשרתת דמפרשת חלה משל בעה"ב אין בזה משום זכות, דלא אמרינן זכין לאדם שלא בפניו אלא היכא דזוכה המקבל באיזו דבר כמו במזכה חפץ לפלוני, או במזכה גט לאשתו דזוכה האשה בגט, או במפריש משלו, אבל מפריש משל בעה"ב אין זה זכות אלא ניהותא איכא ושליחות לאו מתורת ניהותא הוא ובעינן לדעתכם דוקא.

ה. שולחן ערוך חושן משפט ג:א

אין בית דין פחות משלשה. וכל שלשה נקראים בית דין, אפילו הדיוטות... והם דנים את האדם בעל כרחו

ו. קצות החושן חושן משפט סימן ג ס"ק א

ז"ל הרמב"ם בפ"ב מהלכות סנהדרין (ה"י), מותר לאחד לדון מן התורה שנאמר (ויקרא יט, טו) בצדק תשפוט עמיתך, ומדברי סופרים צריך שלשה. והוא כדעת רב אחא ושמואל (סנהדרין ג, א) דבר תורה בחד סגי. אבל סוגיא דפרק החובל (ב"ק פד, ב) ופרק המגרש (גיטין פח, ב) משמע דאפילו בדיני ממונות בעינן תלתא מומחין מן התורה, דאמרו שם גבי הודאות והלואות דאנן שליחותיהו דקמאי קא עבדינן, ומשמע דלולי זאת אין בידינו לדון דיני הודאות והלואות, ומזה הביאו כמה פוסקים ראייה דאפילו בדיני הודאות והלואות מן התורה בעינן שלשה מומחין

ונראה ליישב לפי מה שמבואר מדברי תוס' דאפילו נימא דמן התורה בחד סגי לדון אבל עכ"פ בדיני כפיה ודאי צריך מומחין, וז"ל תוס' ריש פ"ק דסנהדרין (ב, ב) ד"ה ליבעי נמי מומחין, תימה דהכא משמע דממעט הדיוט מדכתיב (שמות כב, ז) אלקים ובפרק המגרש (שם) ממעט להו מדכתיב (שם כא, א) לפנייהם ולא לפני הדיוטות, וי"ל דהתם ממעט מלפניהם משום דלפניהם קאי אאלקים דהכא כו', מיהו בגיטין... לענין מילי דכפיה איירי דאהכי מייתי לה דאביי אשכחיה לרב יוסף דקא יתיב וקא מעשי אגיטא עכ"ל. ומבואר מדבריהם דנהי דהדין יכול להיות על פי יחיד הדיוט, אבל לכוף ודאי בעינן מומחין משום דאשר תשים לפנייהם אלו כלי הדיינים קאי על שבעים זקנים

ז. נתיבות המשפט ביאורים סימן ג ס"ק א

מה שכתב [בסק"א] דאי שעבודא לאו דאורייתא והבית דין כופין בעי בי"ד [מומחין] דוקא לכפותו דהדיוטות לאו בני עישוי נינהו. נראה לפענ"ד דליתא, דכיון דדמי לעשה סוכה ואינו עושה דכופין אותו לקיים המצוה, כל אדם מצווה להפריש חבירו מאיסור אפילו מי שאינו בכלל בית דין, כדמוכח בב"ק כ"ח [ע"א] גבי נרצע שכלו ימיו, דיכול רבו להכותו כדי להפרישו מאיסור שפחה, ע"ש.

ח. שולחן ערוך אורח חיים סימן תריח:א

חולה שצריך לאכול, אם יש שם רופא בקי א אפילו הוא עובד כוכבים שאומר: אם לא יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן, מאכילין אותו על פיו, ואין צריך לומר שמא ימות. אפילו אם החולה אומר: אינו צריך, שומעים לרופא

ט. ר' חזקיה די סילוא, פרי מגדים משבצות זהב או"ח תריח:ב

ומשמע אפילו רופא מומחה אפילו הכי אין שומעין לו, דמטורף הוא בחליו

י. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כז עמוד ב

אמר רבא א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רב חסדא אמר ר' יוחנן ספק חי ספק מת אין מתרפאין מהן ודאי מת מתרפאין מהן מת האיכא חיי שעה לחיי שעה לא חיישינן ומנא תימרא דלחיי שעה לא חיישינן דכתיב +מלכים ב' ז+ אם אמרנו נבוא העיר והרעב בעיר ומתנו שם והאיכא חיי שעה אלא לאו לחיי שעה לא חיישינן

יא. ר' דר' אברהם סופר אברהם, נשמת אברהם ב דף מז

אם החולה עצמו מתנגד לניתוח כזה שעלול לרפאותו, מכיון שהוא חושש ומפחד מהחיי שעה שלו, מדברי הספר החיים [דר' שלמה איגר] משמע שאין החולה חייב להסכים לטיפול ולסכן את החיי שעה שלו.

יב. ר' יעקב עמדין, מור וקציעה או"ח שכח

ועוסק בתרופה בדוקה וגמורה ודאי לעולם כופין לחולה המסרב במקום סכנה בכל ענין ואופן שנתנה תורה רשות לרופא לרפאותו, כגון לחתוך בשר חי שבמכה ולהרזיב פיה ולהפיס מורסא ולחבוש שבר, אפילו בנטילת אבר (כדי להצילו ממות) ולתקן לו אספלנית ורטיה, ולגהות ממנו מזור לחבורה ומכה טריה. ולהשקותו משקין מזיעים ולהאכילו דברים מבריאים ומסעדים או ממרקים ומנקים בדוקים ובחונים שמועילים ובלתי מזיקים, כל כה"ג ודאי עושים לו ומעשין אותו בעל כרחו משום הצלת נפש, ואין משגיחין בו אם הוא אינו רוצה ביסורין ובוחר מות מחיים אלא חותכין לו אפילו אבר שלם, אם הוצרך לכך למלטו ממות שלא יהא שדי תכלא בכוליה ועושין כל הצריך לפיקוח נפש נגד רצונו של חולה וכל אדם מוזהר על כך משום "ולא תעמוד על דם רעך", ואין הדבר תלוי בדעתו של חולה ואינו נתון ברשותו לאבד עצמו

יג. ר' מאיר שמחה הכהן, משך חכמה שמות כד:ג

ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים. דע דבני נח הוזהרו על הדינים, ושיטת ראשונים דהוא נימוסים שדעת האדם נותן עליהם. אבל לכוף ולרדות על חוקי התורה ונדריה הוא רק מצד ש'כל ישראל ערבים זה בזה, ואם יעבור אחד, הוא מזיק לחבירו ולהכלל כולו. בזה יש לבית דין לכוף ולשפוט העובר את מצות השם יתברך, דבלא זה אין זה מהראוי שיתערב אחד במה שיש להאדם עם קונו

יד. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עג עמוד א

מנין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו תלמוד לומר לא תעמד על דם רעך והא מהכא נפקא מהתם נפקא אבדת גופו מניין תלמוד לומר והשבתו לו אי מהתם הוה אמינא הני מילי בנפשיה אבל מיטרה ומיגר אגורי אימא לא קא משמע לן

טו. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף כה עמוד ב

מצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו מגולה נוטל ומכריז ורמינהו מצא כלי טמון באשפה נוטל ומכריז שכן דרך אשפה לפנות ... רב פפא אמר ... כאן באשפה העשויה לפנות כאן באשפה שאינה עשויה לפנות. אשפה העשויה לפנות אבידה מדעת היא!

טז. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף פד עמוד ב

בן מהו שיקיז דם לאביו רב מתנא אמר +ויקרא י"ט+ ואהבת לרעך כמוך רב דימי בר חנינא אמר מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם לרפואה פטור

יז. ר' יעקב עמדין, מור וקציעה או"ח שכח

כתב מג"א בשם רדב"ז שאם רופא אומר צריך אם לא רצה החולה לקבל התרופה כופין אותו. נ"ל דווקא כשרוצה למנוע מהשתמש ברפואה הוודאית (אף הסתמית ע"י רופא מומחה כוודאית חשיבא) להחמיר על עצמו מחשש איסור דשבת אבל אם נמנע מפני שאינו מחזיקה לרפואה בדוקה אפילו מדעת עצמו בלבד, כ"ש אם מסייעו רופא אחד (המתנגד לרופא שאומר צריך) אין כופין, וכ"ש אם חושש הוא שמזקת לו אותה טרופה שסידר לו הרופא האומר צריך. אפי' בחול אין רשאים להכריחו, ק"ו לשבת. והיינו בתרופה שעושים מסמים לאכול ולשתות החולה או לגמוע אבקת רוכל לצורך חולי נעלם שבפנימיות הגוף במקומות הבלתי נגלים ואף הרופא עצמו אינו יודעם ומכירם בבירור אלא באומדנא גרידא ומנסה הוא בתרופות מסופקות לעצמו אז ודאי אשרי הנמנע מהם לעולם ואינו בוטח ברופא בשר ודם ובתרופתו ויניח הדבר ביד רופא חנם הנאמן. רק בחולי ומכה שבגלוי שיש לרופא ידיעה ודאית והכרה ברורה בהם ועוסק בתרופה בדוקה וגמורה ודאי לעולם כופין לחולה המסרב במקום סכנה

יח. ר' יעקב עמדין, מור וקציעה או"ח שכח

אבל יש שבוחרין בספק נפשות כדי להציל עצמן מיסורין קשין כאותן שמוסרין עצמן לחיתוך מפני אבן שבכיס ובגיד וחצץ הכליות הכואב אותן מאד בצער קשה כמוות ר"ל. ולאלה מניחין אותן לעשות כחפצם בלי מוחה, מחמת שכמה פעמים נושעים ונרפאים. מ"מ העלולים יש להם לחוש לעצמם...

יט. ר' שלמה זלמן אוירבעך, מובא בנשמת אברהם ב:מז-מח

אין לבצע ניתוח כזה נגד רצונו של החולה (או אפילו לנסות לשכנע אותו להסכים לניתוח) כיון שמדובר כאן בניחות גדול ומסוכן שרק יוסיף לסבלו של החולה בלי סיכוי כל שהוא לחיי עולם.

כ. "הרב הפוסק" אסיא ג

ג:שכג:ב - גם במקום סכנה אי אפשר לעשות ניתוח מסוכן או אפילו לקטוע יד או רגל בלי הסכמת החולה, אף אם הרפואה היא בטוחה. ג:שכד:ב:2 - מסתבר שאם הטיפול הוא מעבר למקובל, אף אם כוונתו של הרופא רצויה, דינו כ'חובל' אם לא קיבל על כך הסכמת החולה בפירוש.

Question 2: What is the halachic standard for patient competence?

כא. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ג עמוד ב

תנו רבנן איזהו שוטה היוצא יחידי בלילה והלן בבית הקברות והמקרע את כסותו איתמר רב הונא אמר עד שיהו כולן בבת אחת רבי יוחנן אמר אפילו באחת מהן היכי דמי אי דעביד להו דרך שטות אפילו בחדא נמי אי דלא עביד להו דרך שטות אפילו כולהו נמי לא לעולם דקא עביד להו דרך שטות והלן בבית הקברות אימור כדי שתשרה עליו רוח טומאה הוא דקא עביד והיוצא יחידי בלילה אימור גנדרפס אחדיה והמקרע את כסותו אימור בעל מחשבות הוא כיון דעבדינהו לכולהו הוה להו כמי שנגח שור חמור וגמל ונעשה מועד לכל אמר רב פפא אי שמיע ליה לרב הונא הא דתניא אי זהו שוטה זה המאבד כל מה שנותנים לו הוה הדר ביה איבעיא להו כי הוה הדר ביה ממקרע כסותו הוה דהוה הדר ביה דדמיא להא או דלמא מכולהו הוה הדר תיקו

כב. בית יוסף אבן העזר סימן קכא

ופסק הרא"ש בריש חולין (ס"ד) כרבי יוחנן ותניא תו בריש חגיגה (שם) איזהו שוטה זה המאבד כל מה שנותנין לו. וכן נראה מדברי הרמב"ם דהלכה כרבי יוחנן שכתב בפרק ט' מהלכות עדות (ה"ט) השוטה פסול לעדות מן התורה לפי שאינו בן מצות ולא שוטה שהוא מהלך ערום ומשבר כלים וזורק אבנים בלבד אלא כל מי שנטרפה דעתו ונמצאת דעתו משובשת תמיד בדבר מן הדברים אף על פי שהוא מדבר ושואל כענין בשאר דברים הרי זה פסול ובכלל שוטים יחשב עכ"ל ומדכתב בדבר מן הדברים משמע בהדיא דכרבי יוחנן דאמר אפילו באחת מהן סבירא ליה: ולכאורה היה נראה דחד מהני ארבע דתניא בגמרא בענין ליחשב שוטה אבל אי עביד שאר דברים אחרים דרך שטות אכתי בחזקת שפוי הוא כיון שאינו עושה דבר מד' דברים הללו אלא דמדברי הרמב"ם שלא הזכיר דברים הללו אלא סתם וכתב שנטרפה דעתו וכו' בדבר מן הדברים משמע דהני ד' דברים השנויים בברייתא לאו דוקא אלא לדוגמא נקטינהו והוא הדין לשאר דברים. ונראה שהכריחו לפרש כן מדחזינן דבברייתא קמייתא קתני תלת ולא קתני מאבד מה שנותנין לו ובאידך ברייתא קתני מאבד מה שנותנין לו ולא קתני אינך תלתא ואם איתא דהני ד' דוקא קשיא על ברייתא קמייתא אמאי לא קתני מאבד מה שנותנין לו ובאידך ברייתא לא קתני הנך תלתא אלא ודאי הני לאו דוקא אלא לדוגמא נקטינהו והך ברייתא נקטה הנך לדוגמא ואידך ברייתא נקטה הך וזה שלא כדברי רבינו שמחה שכתבתי בסימן קי"ט

כג. שולחן ערוך חושן משפט סימן לה:ח

שוטה, פסול. ולא שוטה שהוא הולך ערום ומשבר כלים וזורק אבנים בלבד, (אלא) כל מי שנטרפה דעתו ונמצאת דעתו משובשת תמיד דבר מהדברים, אף על פי שהוא מדבר ושואל כענין בשאר דברים, הרי זה פסול, ובכלל שוטים יחשב.

כד. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן כט

הנה ודאי איכא חילוק בין שוטה ובין פתי ביותר - ששוטה לא תלוי בכשרונות הבנת דברים ועניינים. דאף בעלי כשרון להבין הדברים, אפשר שדעתם תהא משובשת ומטורפת, והיינו שידוע ומכיר שאיכא חילוק בין הדברים שרואה, אבל הוא טועה בדמיונו ומתחלף אצלו הדמיונות בזמנים קצרים מאוד. ויש שגם בבית אחת מתחלפים אצלו, וכמעט שכל אדם מכיר זה שהאיש ההוא שוטה... אבל פתי הוא מי שדעתו קלישתא, שאינו מבין הדברים כמו שהן, ואינו יודע לחלק בין הדברים שרואה ולהבין צורכם. והוא בגדלו כדעת קטן, יש שהוא כדעת בן שש ויש גם כפחות.

כה. שולחן ערוך חושן משפט סימן רלה:כ

השוטה, אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר ואין מתנותיו קיימות, לא במטלטלים ולא בקרקע, וב"ד מעמידין אפטרופוס לשוטים כדרך שממנים לקטנים. (ואין לו זכייה כלל ע"י עצמו) (מרדכי פ' המקבל).

כו. רמב"ם הלכות עדות פרק ט הלכה י

הפתאים ביותר שאין מכירין דברים שסותרין זה את זה ולא יבינו עניני הדבר כדרך שמבינין שאר עם הארץ, וכן המבוהלים והנחפזים בדעתם והמשתגעים ביותר הרי אלו בכלל השוטים, ודבר זה לפי (מה) שיראה הדיין שאי אפשר לכוין הדעת בכתב.

כז. שו"ת חתם סופר חלק ד (אבן העזר ב) סימן ב

והנלע"ד בזה דודאי כל מי שאין שכלו צלול שיהי' לו לכל הפחות דעתא צילותא אעפ"י שאינו עושה שום מעשה שטות רק הוא בשב ואל תעשה אבל מ"מ אינו מבין הדברים הסותרים הרי הוא פסול מן התורה לכל מילי והרי זה בכלל חרש שמנו חז"ל בכל מקום שפסלו מטעם הנ"ל ומכ"ש הפתאים הגרועים מן החרש ואמנם אין פסולים אלא משום שחסרי דיעה ולא שנתוסף להם שום שגעון וטרופ הדעת כלל ומשו"ה כשמרגישים בהם שום דעתא צלותא מועיל וכל מעשיהם כמעשה הפקחים... ואמנם השוטה שדברו בו בכל מקום היינו שעושה מעשים בפועל המורים על טירוף דעתו ובלבול מחשבתו ולזה לא יועיל אפי' אם משיב ושואל כהוגן כיון דידיע' בודאי שדעתו מעורבת ומשוגשת... והיינו נמי דלא הזכירו דין הפתאים דבכלל חרש הוא וגם הרמב"ם לא הזכירו בשום מקום. אך בה' עדות דפסול החרש הוא מטעם אחר - משום שאינו ראוי להגיד ואינו בדרישה וחקירה כמבואר שם בדבריו - ע"כ הוצרך להזכיר הפתאים בפירוש.

כח. שו"ת מהרי"ט חלק ב - אבן העזר סימן טז

נר' דלא אמר כן אלא לענין עדות שצריך להעיד על מה שעבר כבר ויש לחוש שמא נדמה לו באותה שעה שהדבר כן ואינו ונתחלף לו דבר בזולתו מאחר שלפעמים אין מכירין דברים שסותרים זה לזה ואיך יעיד עכשיו על מה שראה בתחלה אבל כשאנו באים לקיים דבר עמו במק' וממכר או בגיטין וקידושין ומסברו ליה וסבר ואנו מכירין שהבין הדברים כגון זה לאו שוטה הוא והרי הוא כפקח לכל מה שהוא עושה בדעת שפויה לפנינו וראיה מההיא דפ' מי שמת [ב"ב קנה:] שמכר נכסים ואלפיה דניכול תמרי ונשדי קשייתא בי רבא, דמסיק, "מסברו ליה וסבר זביניה זבינא."

כט. ר' יהושע פלק, סמ"ע חו"מ לה:כב

המבוהלים והנחפזים בדעתם והמשתגעים ביותר - נראה שכל הני פירושם הוא שאינם מתונים בעניניהם, אלא כל מעשיהן עושין במהירות ולא מבינים לסוף הענין ולתכלית המעשה, מ"ה זה ג"כ בשם שגעון ושטות יחשב:

ל. שו"ת מהרשד"ם חלק אבן העזר סימן רלט

ממה שאמר העד שכשראוהו שמת היה הוא מוכה ונוגע בקדחת דבריי ומי אמר לן שהיה שפוי בדעתו להכיר ולראות מי הוא המת והלא קדחת עזה ובפרט קדחת דבריי הוא מבלבל השכל ברוב פעמים וקדחת בלבד איזו שיהיה הוא חולי של סכנה כדאמרין בשבת האי אישתא צמירתא מחללין עליה את השבת ופרש"י חום גדול והרמב"ם כתב בפ"ט מהלכות עדות הפתאים ביותר כו' וכן המבוהלים והנחפזים בדעתם והמשתגעים ביותר הרי אלו בכלל השוטים ודבר זה לפי מה שיראה הדיין שא"א לכיון/ לכיוין/ הדעת בכתב ע"כ ולכאורה נר' שאין לנו מבוהל ונחפז גדול ממי שהוא מנוגף בקדחת עזה והרי הוא בכלל שוטה שפסול מן התורה ואפילו שעתה לעת העדות הוא פקח אין עדותו עדות

Question 3: What is the standard of "informed consent"?

Avoiding *Shoteh, Peti* and *Nechpaz* – Rational, Informed and Careful decision-making

לא. הרב הפוסק "אסיא ג

שכד:2:א - מועילה גם הסכמה מכללא, כי מסתבר שהחולה סומך על הרופאים. אך בנוגע לניתוח או בדיקה קשה יש צורך בהסכמה מפורשת ולא די בהסכמה מכללא.

שכד:3:א – אין הרופא חייה להסביר לחולה את מהות הטיפול, סיכונים ותוצאותיו.